



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ОГЛЯД

ЗАДОКУМЕНТОВАНИХ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ЗА СЕРПЕНЬ 2023

Київ 2023

Огляд задокументованих воєнних злочинів за серпень 2023

Матеріал підготовлено за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка впроваджується УГСПЛ.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID, Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

У світі USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.



ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖЕРТВИ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ	7
1.1. Інформація про загиблих та поранених серед цивільного населення	8
1.2. Інформація про зникнення людей, незаконне позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб/цивільних об'єктів.....	12
2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖИТЛОВІ БУДИНКИ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, ЩО ЗАЗНАЛИ ПОШКОДЖЕНЬ УНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ	13
3. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБСТРІЛИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	18

Українська Гельсінська Спілка з прав людини продовжує документувати злочини РФ проти України

За серпень кількість епізодів зросла на **2856** і становить **31956** з початку повномасштабного вторгнення

Більше чверті з них – **8152** пов'язані із людськими втратами чи порушеннями прав цивільного населення



ЦЯ ПУБЛІКАЦІЯ є узагальненням інформації, про ймовірно скоєні міжнародні злочини повномасштабної російсько-української війни на території України, зібраної партнерськими організаціями та регіональними громадськими приймальнями УГСПЛ у рамках глобальної ініціативи «Трибунал для путіна» та завдяки підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Точкою відліку для збору інформації є 24 лютого 2022 року – день повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації (далі – РФ) на територію України, з наступною фіксацією даних до 24 серпня 2023 року.

У серпні інформацію отримано з 14 регіонів України: Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Рівненської, Сумської, Харківської, Херсонської, Хмельницької та Чернігівської областей.

До узагальненої інформації також увійшли дані, зібрані в попередні періоди нашими документаторами у Закарпатській, Вінницькій та Черкаській областях.

Інформація в цій публікації є приблизною, спирається на зібрані нами дані та постійно уточнюється по мірі виявлення епізодів, в тому числі тих, що відбувалися раніше.

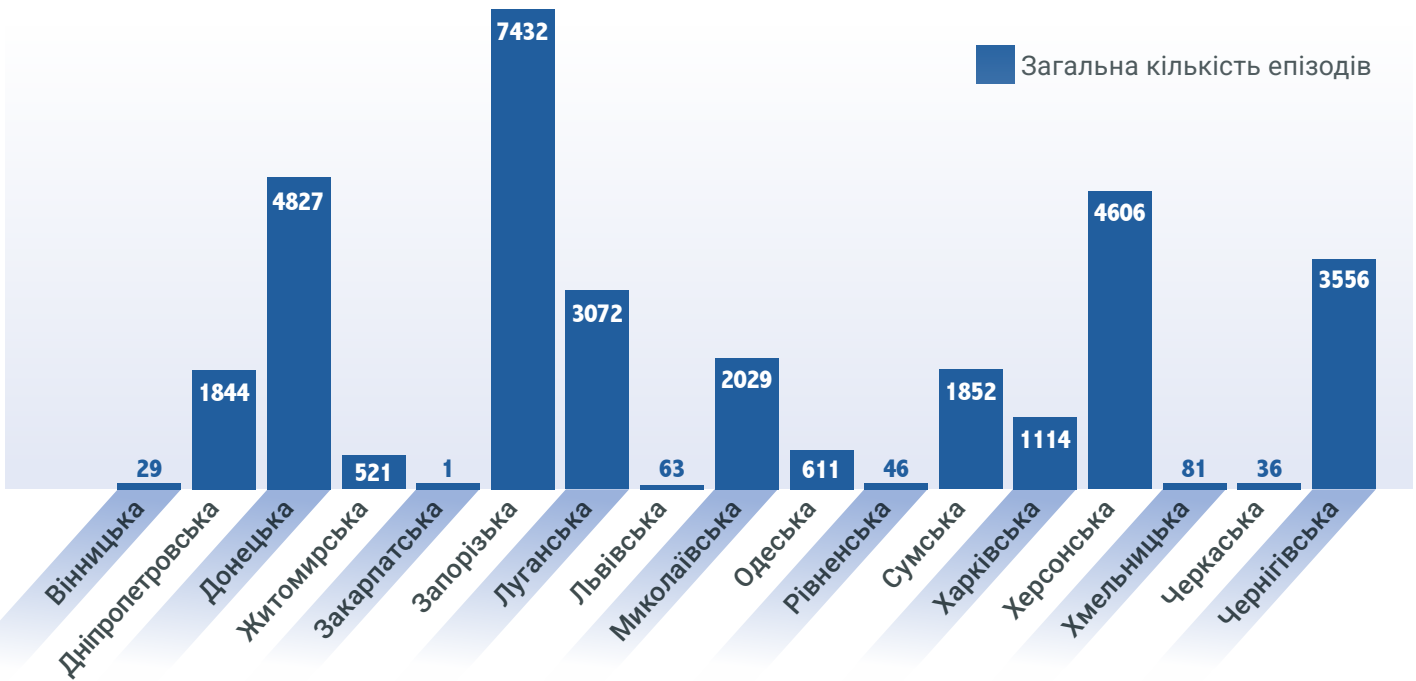
Інформація, що збиралась стосувалась фіксації епізодів, пов'язаних із:

- **людськими** втратами та жертвами серед цивільного населення та інших порушень прав цивільних осіб, у тому числі зникнення та незаконне затримання;
- **пошкодженням** унаслідок бойових дій житлових об'єктів та об'єктів цивільної інфраструктури;
- **подіями**, що сталися через артобстріли, авіаудари, застосування касетних засобів ураження чи стрілецької зброї тощо;
- **подіями**, пов'язаними із взяттям заручників, катуванням (тортурами), нелюдським поводженням, використанням цивільного населення як щита, захоплення цивільних будівель, напади на склади гуманітарної допомоги, гуманітарні конвої чи коридори та іншими.

Упродовж серпня 2023 року документатори УГСПЛ зафіксували та внесли до бази даних 2856 епізодів і тепер загальна кількість становить 31956 епізодів від повномасштабного вторгнення РФ в Україну.

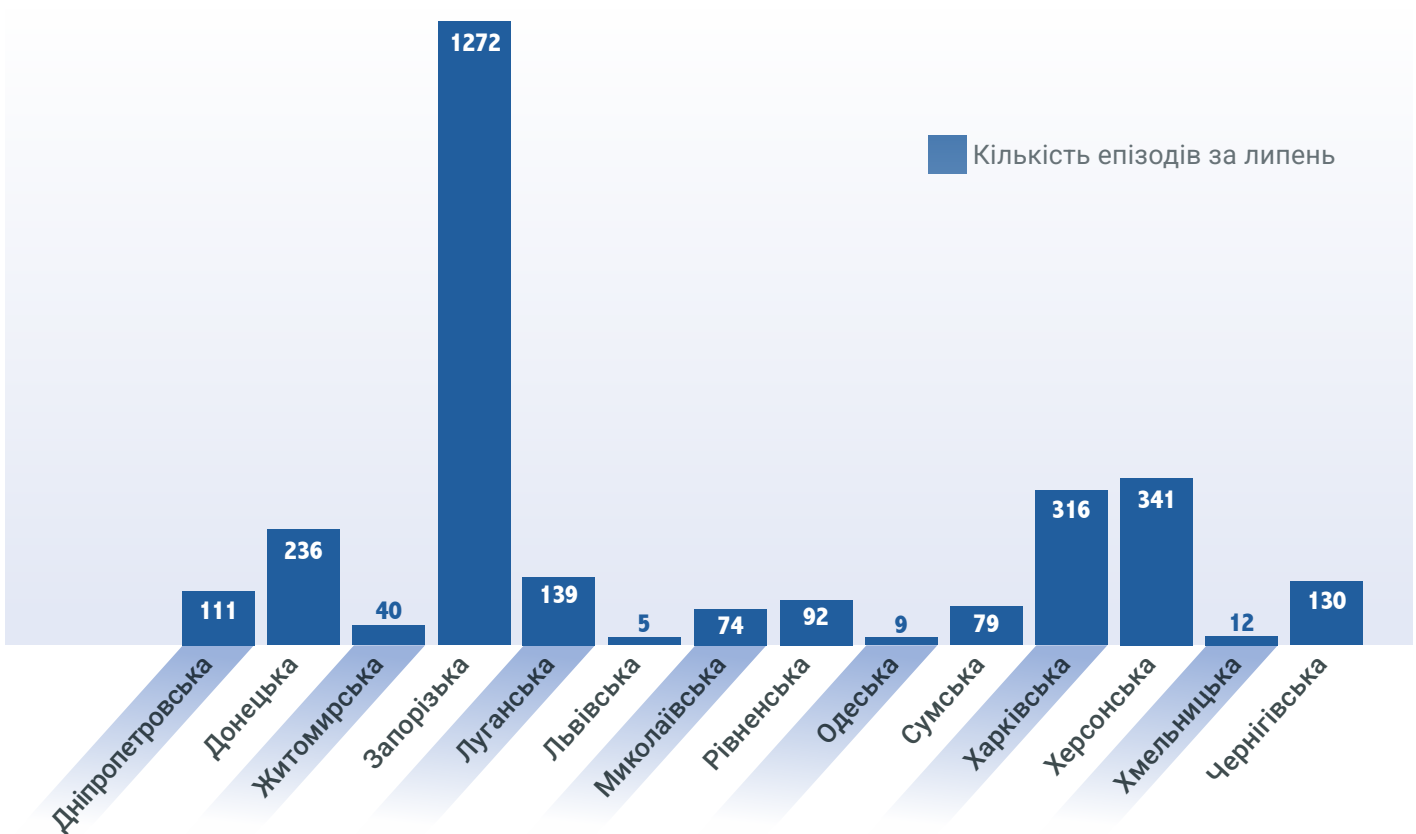
Загалом з початку повномасштабного вторгнення **найбільше зафіксовано** епізодів у Запорізькій (**7432**), Донецькій (**5063**), Херсонській (**4606**) та Чернігівській (**3556**) областях України.

Інформація щодо кількості епізодів у розрізі областей (увесь період)



У серпні дані про кількість епізодів показали найбільший їх приріст у Запорізькій (+1272), Херсонській (+341), Харківській (+316), Донецькій (+236), Луганській (+139), Чернігівській (+130) та Одеській (+92) областях. Нижче наведений графік про кількість епізодів у розрізі серпня.

Інформація щодо кількості епізодів у розрізі областей (серпень)

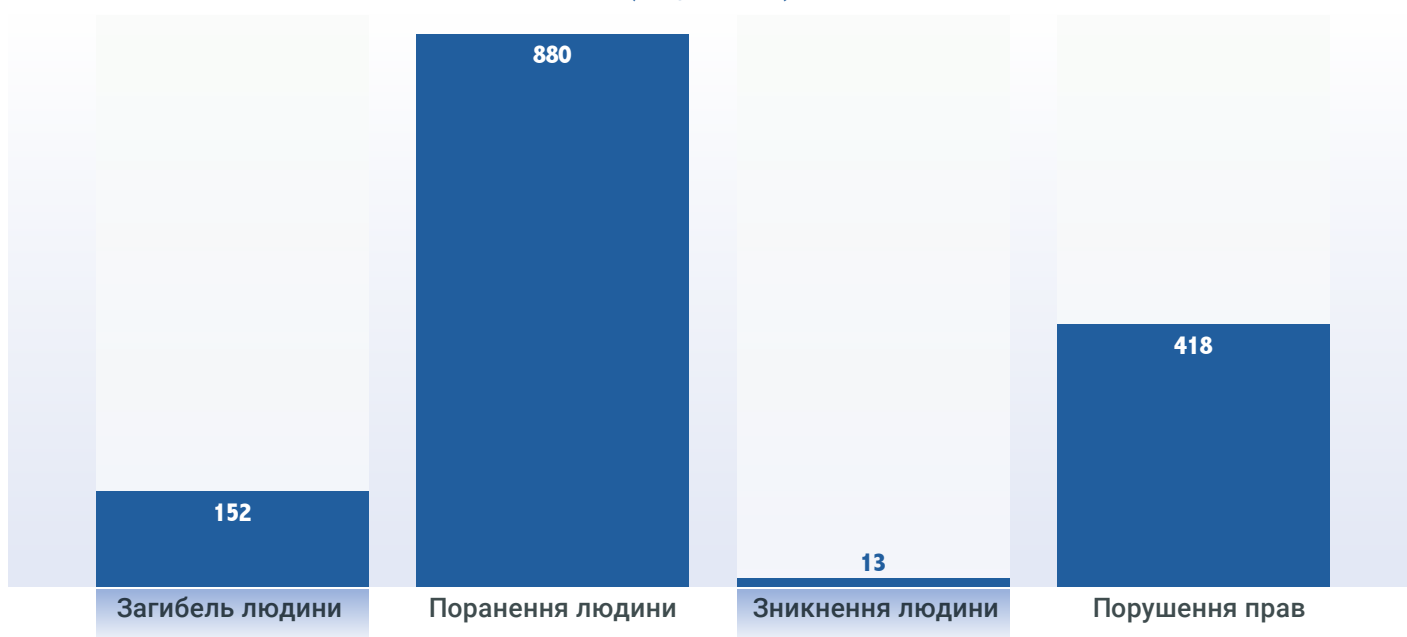


1.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖЕРТВИ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

Від війни насамперед страждають люди. **Упродовж серпня 2023 року постраждали 1472 цивільні особи.** Нагадаємо, що у липні документаторами зафіксовано 1192 постраждалих серед цивільного населення.

Інформація про кількість потерпілих серед цивільного населення (серпень)



У серпні найбільша кількість випадків по цих видах злочинів нами зафіксована у Луганській (374), Чернігівській (249), Херсонській (212), Донецькій (202) та Дніпропетровській (138) областях. Водночас у липні найбільше випадків по цих видах злочинів було задокументовано у Запорізькій області та Донецькій області.

Загалом втрати чи порушення прав серед цивільного населення складають більше чверті від усіх епізодів (**31956**) і становлять **8152** особи за досліджуваний період з 24 лютого 2022 року.

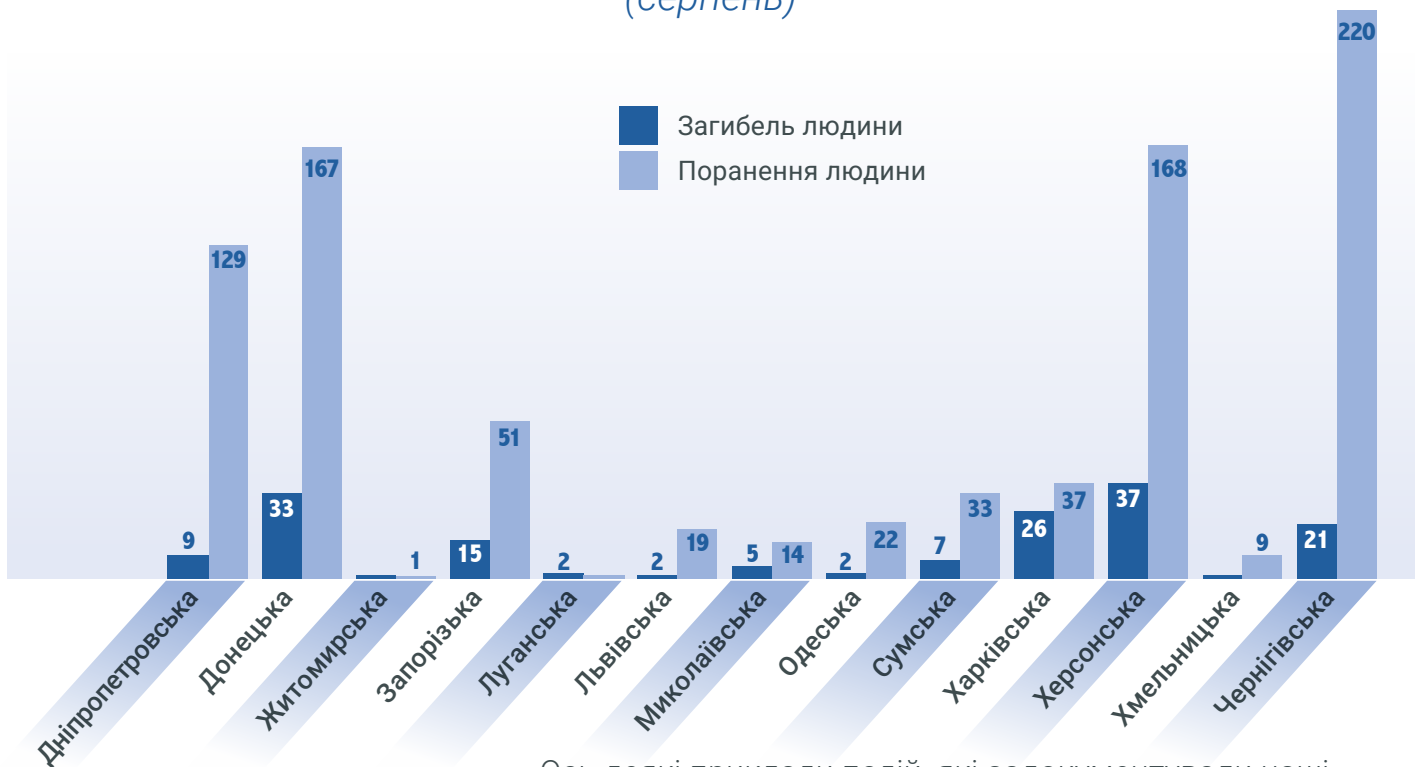
Лише за спостереженнями документаторів УГСПЛ у досліджуваних регіонах встановлено, що **від дій російської армії постраждало 18606 цивільних осіб.** За цей період зафіксовано: загибель людини – 4767, поранення – 9288, зникнення – 1743, порушення інших прав – 2793. Найбільше випадків задокументовано у Донецькій області – 5056 та Запорізькій області – 2540.

1.1.

Інформація про загиблих та поранених серед цивільного населення

Впродовж місяця РФ продовжувала відбирати життя та здоров'я у наших громадян. **У серпні 2023 року кількість поранених становить 880, загиблих – 157**, а у липні – **568** поранених та **192** загиблих відповідно, що свідчить про збільшення атак, спрямованих на цивільне населення. Найбільша чисельність загиблих та поранених зафіксована у Чернігівській (**21** загиблих, **220** поранених), Херсонській (**37** загиблих, **168** поранених), Донецькій (33 загиблих, 167 поранених), Запорізькій (**15** загиблих, **61** поранених) областях.

Інформація щодо кількості загиблих та поранених у розрізі областей (серпень)



Ось деякі приклади подій, які задокументували наші документатори, що трапилися упродовж липня-серпня 2023 року та призвели до масової загибелі чи поранення цивільних.

Вночі **27 липня 2023** року збройні сили РФ завдали ракетного удару по об'єктах портової інфраструктури Одеської області ракетами типу «Калібр» з підводного човна в акваторії Чорного моря. Від влучання ракети в одну з адміністративних будівель порту загинув 43-річний співробітник. Внаслідок нічної атаки дронів-камікадзе **16 серпня** на дунайський порт у м. Рені до місцевої лікарні доставлено одного пораненого водія-дальнобійника.



Джерело: https://od.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&t=rec&id=338926&fp=30

31 липня росіяни поцілили по місту [Кривий Ріг](#) двома ракетами. Одна ракета влучила в чотириповерхову будівлю навчального закладу в результаті чого корпус навчального закладу зруйнований та загинула жінка, яка працювала завучем гімназії №15 – Ірина Борисівна Кіянчук.

Друга ракета зруйнувала секцію з 4 по 9 поверхи житлового будинку. Внаслідок ракетного удару окупантів загинули 6 людей, серед них сім'я – мати, якій було 45 років, та її донька 10 років. Загальна кількість постраждалих від ракетного удару – 82 особи, серед них – 8 дітей. У лікарнях міста досі перебуває 13 поранених, усі в стані середньої важкості. Усього від удару постраждало понад 1000 квартир та житлових будинків. Також постраждало 5 медичних закладів, 13 закладів освіти та 1 заклад культури.



Джерело: <https://dp.npu.gov.ua/news/na-mists-i-raketnoho-udaru-po-mistu-kryvyi-rih-pratsiuie-punkt-dlia-zvernen-postrazhdalykh-hromadian>

Внаслідок ракетного удару **7 серпня** по Покровську на Донеччині загинуло дев'ять людей, 82 людей отримали поранення, серед них двоє дітей.



Джерело: <https://www.slovoidilo.ua/2023/08/07/novyna/bezpeka/rosijska-armiya-vdaryla-po-bahatopoverxivczi-pokrovsku-ye-zhertvy>

9 серпня армія Росії завдала ракетного удару по житловому кварталу м. [Запоріжжя](#) внаслідок чого загинуло троє мирних мешканців, ще дев'ятеро цивільних осіб отримали тілесні ушкодження, серед них – одnorічне маля.



Джерело: <https://www.zoda.gov.ua/news/66514/ubiti-y-poraneni-mirni-zhiteli-zruynovani-oseli-ta-objekti-tsivilnoji-infrastrukturi-zaporizka-politsiya-zadokumentovala-naslidki-rosiyskogo-teroru-na-zaporizhzi.html>

11 серпня 2023 року російській військовій завдали удару з реактивної артилерії по пункту гуманітарної допомоги в смт. Білозерка Херсонської області. Поранення різного ступеня тяжкості отримали 8 місцевих жителів віком від 21 до 69 років.¹

За останній місяць зафіксовано жертви серед цивільних людей, які пов'язані з масованими обстрілами військовими рф міста Одеси та об'єктів портової інфраструктури в Одеській області. Наприклад, уночі **14 серпня** російські військові атакували місто Одесу двома хвилями ударних дронів та ракетами типу «Калібр». Внаслідок збиття ракет постраждала житлова, соціальна та торговельна інфраструктура міста. Найбільших пошкоджень зазнав супермаркет, там також поранено троє людей. Усі троє постраждалих – співробітники супермаркету, двох із них ушпиталили.²

Внаслідок ракетного удару з боку рф по Львівській області **15 серпня 2023 року** кількість постраждалих становить 19 цивільних осіб.

¹ Джерело: <https://t.me/khersonpolice/2411>

² Джерело: <https://t.me/KlymenkoMVS/197>

³ Джерело: https://t.me/kozytskyymaksym_official/9583

Серед них є шестеро осіб старшого віку, яким від 62 до 75 років та десятирічна дитина. У більшості постраждалих діагностували забої, різані рани та гострі реакції на стрес.³

16 серпня року окупаційні війська обстріляли Межівську громаду Синельниківського району ([сmt. Межова](#)), що близько 160 км від Дніпра. Загинув молодий хлопець. Йому було 18 років. Поранено 6 осіб, з них – дівчинка 2,5 роки. Її та ще одного з поранених госпіталізували. Внаслідок обстрілу пошкоджені 49 будинків, навчальний заклад, автомобілі та мікроавтобус. Також сталася пожежа на сільгосп підприємстві.⁴

Наші дані свідчать про те, що **найчастіше люди страждають внаслідок авіа-, ракетних, мінометних та артилерійських обстрілів**, а також через різні вибухові пристрої. Таким чином, загинуло щонайменше 4767 осіб та поранено 9288 осіб.

Від початку повномасштабного вторгнення та станом на 24 серпня 2023 року в досліджуваних регіонах найбільшу чисельність загиблих було зафіксовано в Донецькій (1670), Луганській (585) та Херсонській (574) областях, а поранених – в Донецькій (3226), Херсонській (1098) та Запорізькій (1054).

1.2.

Інформація про зникнення людей, незаконне позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб/цивільних об'єктів

У серпні цього року наші документатори **зафіксували інформацію про зникнення 13 людей** (у липні- 36). Зокрема, в Запорізькій (6), Херсонській (6) та Донецькій (1) областях.

Загалом за весь досліджуваний період з 24 лютого 2022 року інформація про зникнення людей надходила із Херсонської (554), Запорізької (551), Луганської (311), Миколаївської (158), Донецької (95), Чернігівської (45), Сумської (20) та Харківської (9) областей.

Упродовж останнього місяця також зафіксували 10 випадків незаконного позбавлення волі (Херсонська область – 5 осіб, Харківська – 2 особи, Чернігівська – 2, Донецька – 1) та 11 випадків **привласнення майна цивільних осіб чи цивільних об'єктів** (у липні 110) (Миколаївська область – 3 епізоди, Харківська – 3, Херсонська – 2, Запорізька – 2, Луганська – 1), здійснених російськими військовими.

Наразі в базі даних обліковано загалом 2144 епізодів, що стосуються незаконного позбавлення волі та привласнення майна цивільних осіб – 525 та 1619 відповідно.

⁴ Джерело: https://t.me/dnipro_now/45630

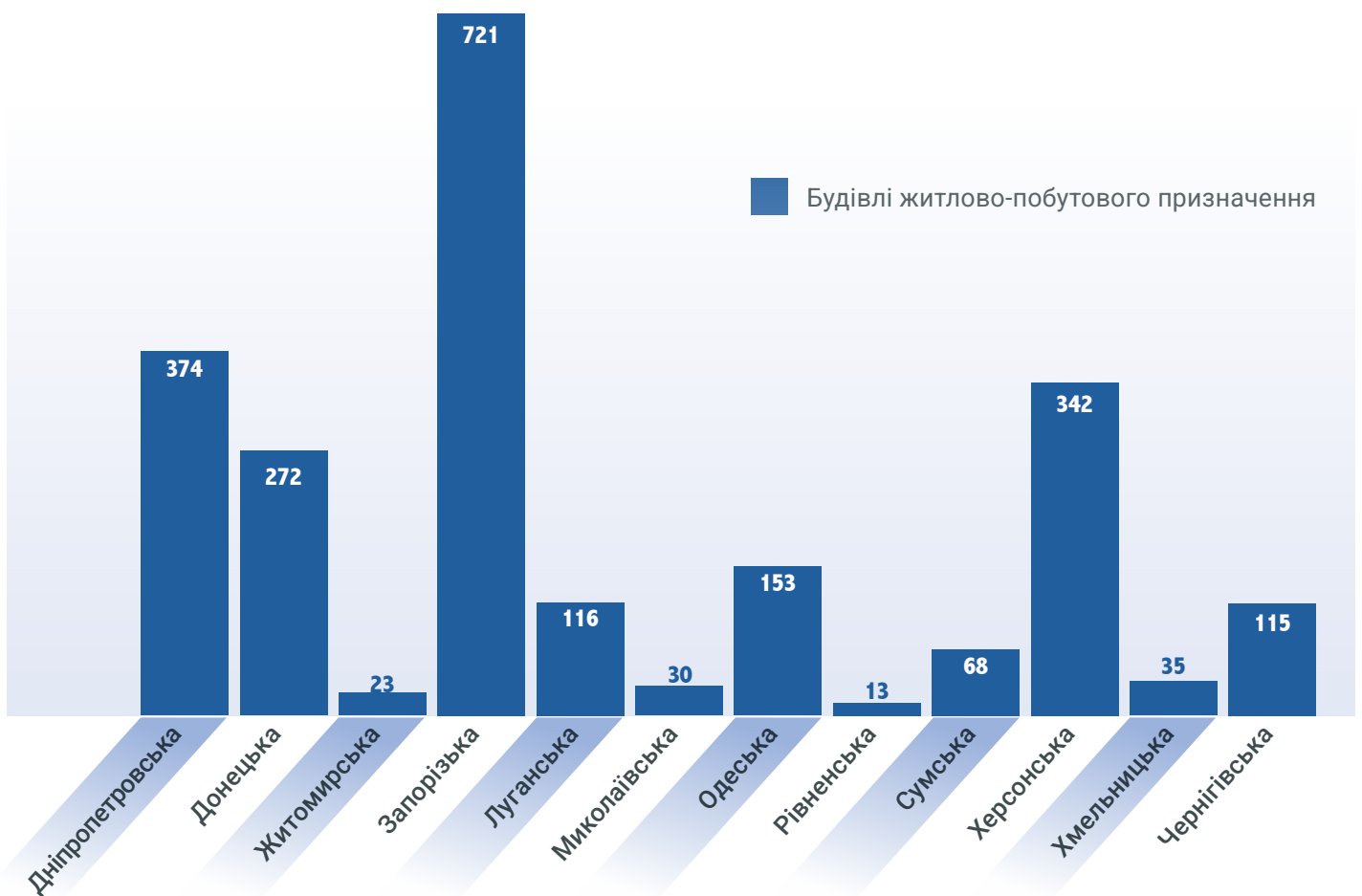
2.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ЖИТЛОВІ БУДИНКИ ТА ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, ЩО ЗАЗНАЛИ ПОШКОДЖЕНЬ УНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ

Внаслідок атак, яким піддаються міста та села України з боку військових країни-агресора, зазнають руйнувань та пошкоджень житлові будинки та інші цивільні об'єкти.

У серпні 2023 року нами зафіксовано пошкодження 2262 об'єктів житлово-побутового призначення (у липні – 2134).

Будівлі житлово-побутового призначення (серпень 2023 року)



Ось деякі з цих випадків, що трапились за останній місяць:

6 серпня 2023 року у Старокостянтинівській громаді Хмельницької області внаслідок ракетного удару було пошкоджено елеватор. Внаслідок обстрілів зайнявся склад відходів кукурудзи на території елеватора у Старокостянтинівській громаді. Пожежу складу ліквідували на площі 1400 кв. м.



Джерело: <https://suspijne.media/544911-naslidki-obstrilu-hmelnicini-v-ova-rozpovili-detali-foto/>

Внаслідок обстрілу **07.08.2023** м. Покровськ Донецької області пошкоджені понад десять багатоквартирних будинків, готель, будівлі прокуратури та пенсійного фонду, аптеки, магазини, кафе та автівки.



Джерело: <https://suspijne.media/546117-ak-vigladae-misce-vlucanna-u-pokrovsku/>

14 серпня російські війська здійснили масований обстріл м. Херсон. Внаслідок обстрілу зокрема пошкоджено багато цивільних об'єктів (аптеки, магазини, кафе), адміністративну будівлю органу місцевого самоврядування, Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства, кінотеатр.⁵

⁵ Джерело: https://t.me/kherson_non_fake/9678

В цей же день, **14 серпня 2023 року**, внаслідок атаки з боку РФ руйнувань в Одесі зазнали близько 30 пам'яток культурної спадщини (в основному вибите скло віконних прорізів, руйнація внутрішніх та зовнішніх оздоблень, понівечені віконні рами). Серед них – пам'ятки архітектури: гуртожиток Одеського коледжу мистецтв ім. Данькевича, музей української книги Одеської універсальної наукової бібліотеки ім. М. Грушевського та п'ять навчальних корпусів педагогічного університету ім. Ушинського. Також пошкодження отримали виробничі майстерні Одеського національного академічного театру опери та балету. За [інформацією](#) Одеської опери, у багатьох приміщеннях, зокрема художньо-декораційного та бутафорного цехів, складу декорацій розбиті вікна, пошкоджені віконні рами.



Джерело: <https://mkip.gov.ua/news/9635.html>; <https://www.facebook.com/OdesaOperaBallet/posts/pfbid02NmZxZQ2h2korER97YPCaM2D1auFpkrqkLSr srp8a6JhGt39upS9sWLRnKPyaRSkel>

19 серпня ракетним ударом армії РФ зруйнована пам'ятка архітектури XIX ст. “Будинок торгових рядів” у місті Оріхів Запорізької області. За повідомленням Запорізької обласної військової адміністрації у стильовому вирішенні будівля становила приклад використання класицистичних традицій, в архітектурному рішенні – споруда доби пізнього історизму. Будинок торгових рядів демонстрував яскравий приклад архітектури торговельного закладу періоду розквіту провінційного міста, а пластичне оздоблення фасадів кінця XIX століття становило приклад псевдокласицистичного декору доби історизму.



Джерело: <https://suspilne.media/554515-raketnim-udarom-armii-rf-zrujnovana-pamatka-arhitekturi-hih-u-misti-orihiv-zaporizkoi-oblasti/>

Цього ж дня, **19 серпня 2023** року, збройними силами рф завдано шкоди історичним пам'яткам Хмельниччини. Внаслідок падіння уламків безпілотної літальної апарату «Шахед» було пошкоджено історико-культурний заповідник фортецю «Меджибіж». Вибуховою хвилею пошкоджені вікна, двері музею і покрівлю Лицарської вежі фортеці.



Джерело: <https://vsim.ua/Podii/vnaslidok-ataki-shahedami-poskodzheno-zapovidnik-mezhibizh-11873457.html>



За даними наших документаторів з 24 лютого 2022 року внаслідок переважно ракетних ударів лише в досліджуваних регіонах було зруйновано/пошкоджено щонайменше **59074 цивільних об'єктів**, серед яких будівлі житлово-побутового призначення (41626), об'єкти підприємницької діяльності та комерційно-виробничого призначення (4743), будівлі закладів освіти (1304), будівлі медичних закладів (418), будівлі державних установ (545).

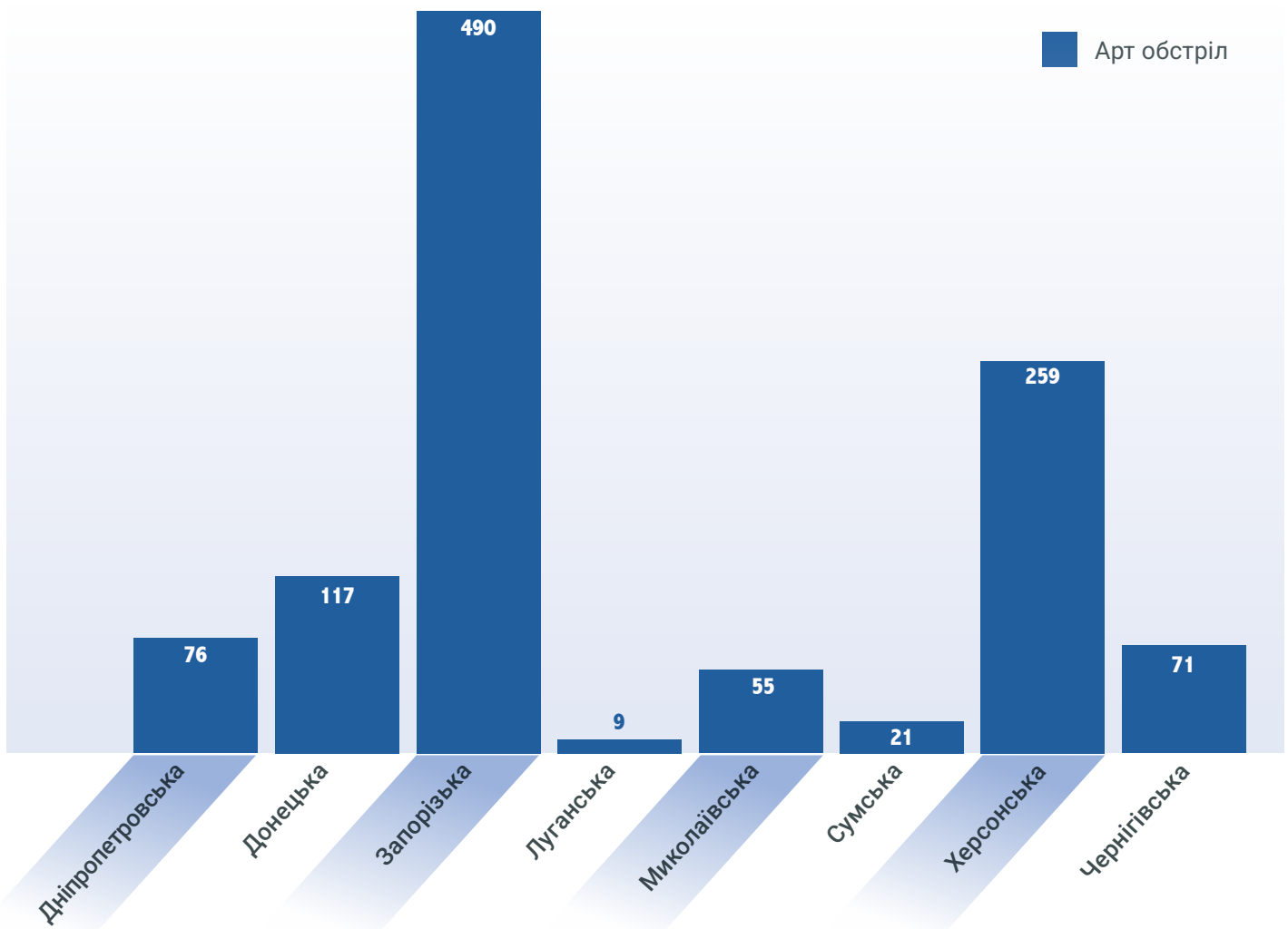
3.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОБСТРИЛИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

У серпні 2023 року **документатори УГСПЛ зафіксували збільшення обстрілів із артилерії з боку російських військових** в регіонах, де здійснюється спостереження – **1098 епізоди** (у липні – 991).

Найбільше від цього виду озброєння постраждали Запорізька, Херсонська області та Донецька області.

Інформація щодо арт. обстрілів (серпень)



Так, вранці **3 серпня 2023 року** російські війська вчерегове обстріляли місто Херсон. Під артилерійський обстріл потрапив тролейбус. Трьох його пасажирів та ще одного цивільного, який в момент обстрілу перебував на вулиці поранено.⁶

⁶ Джерело: <https://t.me/phogovua/2268>

Джерела: <https://suspiilne.media/519945-u-komisuvasi-na-zaporizzi-armia-rf-zrujnuvala-skolu/>

11 серпня 2023 року російській військовій завдали удару з реактивної артилерії по пункту гуманітарної допомоги в смт. Білозерка. Поранення різного ступеня тяжкості отримали 8 місцевих жителів віком від 21 до 69 років.⁷

Окрім того, нами упродовж серпня **зафіксовано значне збільшення ракетних ударів – 273 випадки**, здійснених в досліджуваних регіонах (у липні – 114). Найбільше таких випадків документатори зафіксували у Одеській (93), Донецькій (33), Запорізькій (35), Дніпропетровській (29), Житомирській (29), Донецькій (24), Чернігівській (24) та Хмельницькій (22) областях.

Так, **19 серпня 2023 року** об ворог завдав масованого ракетного удару по центру Чернігова: зазнали пошкоджень 66 будівель у центрі Чернігова (загалом це близько 500 квартир), пошкоджено 64 автомобілі. Загинуло 7 людей і щонайменше 208 – зазнали поранень різного ступеню тяжкості. Імовірною ціллю обстрілу було приміщення Чернігівського обласного академічного українського музично-драматичного театру імені Т. Г. Шевченка, в якому в цей час проводилася виставка виробників дронів та навчальних шкіл з аеророзвідки у рамках демо-дня «Люті пташки».

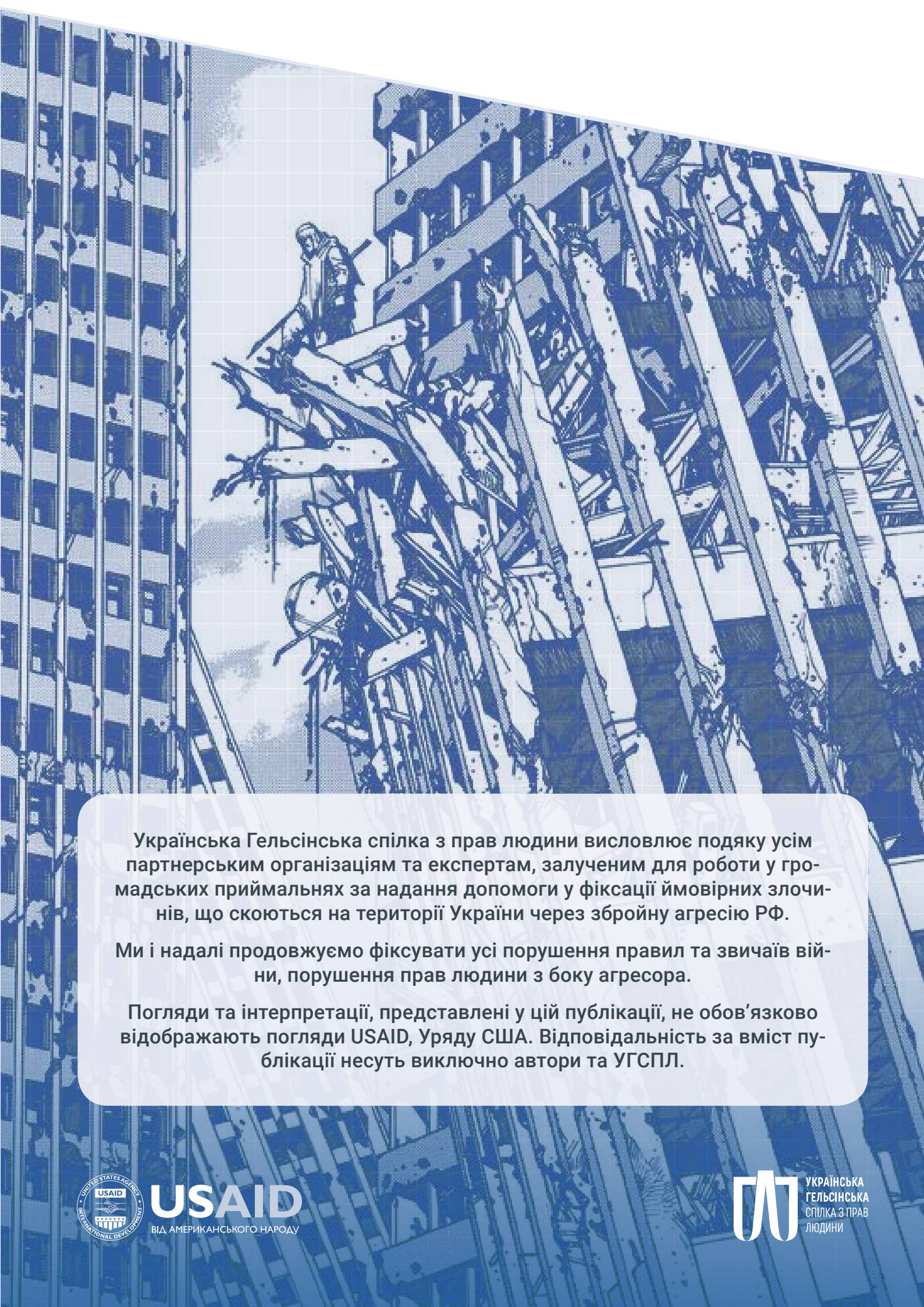
Таким чином, щодня фіксуємо обстріли цивільної інфраструктури у населених пунктах як прифронтових територій Запорізької та Донецької областей, так і в більш віддалених від лінії зіткнення регіонах України, а також інші порушення прав людини що унеможливорює нормальне життя для цивільного населення.

Загалом за даними, які вже задокументовані в нашій базі за період з 24 лютого 2022 року, збройними силами РФ по території України артилерійські обстріли використовувались 21218 разів та ракетні удари у 2390 випадках.

⁷ Джерело: <https://t.me/khersonpolice/2411>



Джерело: <https://cheline.com.ua/news/vijna/politsiya-dokumentuye-naslidki-teroru-rosiyan-u-chernigovi-foto-369342>



Українська Гельсінська спілка з прав людини висловлює подяку усім партнерським організаціям та експертам, залученим для роботи у громадських приймальнях за надання допомоги у фіксації ймовірних злочинів, що скоються на території України через збройну агресію РФ.

Ми і надалі продовжуємо фіксувати усі порушення правил та звичаїв війни, порушення прав людини з боку агресора.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID, Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.



USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ



УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ